सभा, समिति र सचिवालयका गतिविधि

विधायन तथा प्रदेश मामिला समितिको परिचय र क्रियाकलाप

परिचयः

नेपालको संविधानको धारा १९३ बमोजिम प्रदेश सभाको कार्य प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न प्रदेशसभा नियमावली बमोजिम आवश्यकता अनुसार समिति र विशेष समिति गठन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । प्रदेश सभामा चार (४) वटा विषयगत समितिहरुमध्ये विधायन तथा प्रदेश मामिला समिति एक हो । कानून निर्माणको चरणमा यस समितिलाई अभिन्न अंग मानिन्छ । आफ्नो कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका मन्त्रालय लगायत प्रदेश सरकारका अन्य मन्त्रालयहरुले प्रत्यायोजित व्यवस्थापन सम्बन्धीको अधिकार प्रयोग गरी कार्यान्वयनमा ल्याएका कानूनहरु लाई कानून सम्मत भए नभएको समेत हेर्ने अधिकार यस समितिलाई छ । यसैगरी सरकारको निगरानी गरी सरकारलाई थप प्रभावकारी र मर्यादित वनाउनमा यस समितिको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ ।

२. समितिको गठन प्रक्रियाः

सभामुखद्वारा मनोनयन भएका माननीय सदस्यहरू र सदस्यहरूले आफूमध्ये छानेको अध्यक्षबाट समिति गठन हुन्छ । सदस्यहरूको मनोनयन गर्दा सभामा प्रतिनिधित्व गर्ने राजनीतिक दलको सदस्य संख्या, महिला, दलित, आदिवासी/जनजाति, खस, आर्य मधेसी, थारू, मुस्लीम, पिछडिएको क्षेत्र, अल्पसंख्यक समुदायसमेतको प्रतिनिधित्व गराउनु पर्ने प्रावधान प्रदेश सभा नियमावली, २०७४ ले गरेको छ । समितिमा देहाय बमोजिम ७ जना मा. सदस्यहरु रहनु भएको छः-

१. मा. श्री दानसिंह परियार	अध्यक्ष
२. मा. श्री चन्द्रबहादुर शाही	सदस्य
३. मा. श्री जीवनबहादुर शाही	सदस्य
४. मा. श्री धर्मराज रेग्मी	सदस्य
५. मा. श्री मिनासिंह रखाल	सदस्य
६. मा. श्री राजु नेपाली	सदस्य
७. मा. श्री विन्दमान विष्ट	सदस्य

३. **समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार**

समितिको काम संशोधनको सूचना परी सभाबाट समितिमा आएका विधेयकहरूलाई संशोधनसहित परिमार्जन, सुधार गरी परिष्कृत गर्नुका साथै सरकारलाई प्रदेश सभाप्रति जिम्मेवार तुल्याउनु र समितिको कार्यक्षेत्र भित्रका सरकारका विगत र वर्तमानका विभिन्न काम कारवाहीहरुको अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी आवश्यक निर्देशन र सल्लाह प्रदान गर्नु हो। यसको अतिरिक्त समितिका काम, कर्तव्य र क्षेत्राधिकार निम्नबमोजिम रहेका छन् ।

- आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र पर्ने मन्त्रालय, आयोग, र निकायसंग सम्बन्धित बिधेयकहरूमा दफावार छलफल गरि सोको प्रतिबेदन प्रदेश सभामा पेश गर्ने ।
- मन्त्रालय, विभाग र अन्तर्गतका निकायको नीति तथा कार्यक्रम, स्रोत परिचालन, व्यवस्थापन र अरु यस्तै क्रियाकलापको मूल्यांकन गरी सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने र समुचित टिप्पणी, सिफारिस र निर्देशन सहितको वार्षिक प्रतिवेदन बैठकमा पेश गर्ने ।
- सभाद्वारा प्रत्यायोजित अधिकार अन्तर्गत बनाइएको नियम संविधान, सम्बन्धित ऐन, प्रचलित कानूनबमोजिम बनेको छ छैन र सरकारद्वारा प्रचलित ऐन, नियम अनुसार काम भए गरेको छ वा छैन भन्ने विषयमा मूल्यांकन गरी सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने ।

- सरकारद्वारा समय समयमा गठन हुने छानबिन आयोग । समिति र जाँचबुझ आयोग । समितिद्वारा प्रस्तुतप्रतिवेदन कार्यान्वयनको अनुगमन गरी सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक राय, सल्लाह र निर्देशन दिने ।
- मन्त्रालय, विभाग र अन्य निकायबाट सम्पादन भएका कामको अनुगमन तथा मूल्यांकन गरी सो सम्वन्धमाआवश्यक निर्देशन दिने ।
- प्रदेश लोक सेवा आयोगसम्बन्धी कार्यहरूको अनुगमन मूल्याङ्कन गर्ने ।

४. समितिको सचिवालयः

प्रदेश सभा सचिवालय अन्तर्गत विधायन तथा प्रदेश मामिला समितिको सचिवालय रहेको छ । यस समितिमा प्रदेश सभा सचिवालयले तोकेका कर्मचारीहरु हुने र प्रदेश सभा सचिवालयले नै एक जना अधिकृत स्तरको कर्माचारी लाई समिति सचिव र अन्य सहायक कर्मचारीहरु लाई समिति सचिवालयको कामकाज गर्न को लागी तोक्ने व्यवस्था भएबमोजिम यस समितिमा तपसिल बमोजिमको कर्मचारीहरु कार्यरत रहेका छन्ः

क.सं.	कर्मचारीको नाम, थर	पद
१.	श्री शर्मिला विश्वकर्मा	समिति सचिव
२.	श्री कल्पना गौली	सहायक कर्मचारी
३.	श्री सदामसिंह राठौर	सहायक कर्मचारी
४.	श्री गंगाप्रसाद अधिकारी	सहयोगी कर्मचारी

५. समितिको कार्य क्षेत्रः

विधायन तथा प्रदेश मामिला समितिको क्षेत्रभित्र निम्न बमोजिमका मंत्रालयहरु र सो अन्तर्गतका विभाग तथा निकायहरु पर्दछन् :

- **मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय र अन्य निकायहरुः**
- **आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय**
- **प्रदेश लोक सेवा आयोग**

६. समितिको बैठकः

प्रथम बैठकः २०७५ बैशाख १७ गते

अन्तिम बैठकः २०७७ पुस ०५ गते,

हालसम्म सम्पन्न भएका बैठक संख्याः ३२ वटा ।

७. **समितिले गरेका कामकारवाहीहरूः**

- प्रदेशमा कोरोना भाईरसको बढदो स्थिति र संक्रमित संख्या एंव आईसोलेसन र क्वारेन्टिनमा रहेकाहरूको जोखिमको अवस्थाको बारेमा सामाजिक विकास मन्त्री मा. दल रावलसँग कोभिड-१९ विरुद्धको प्रतिकार्य, परिक्षण र चिकित्सकहरूको व्यवस्था बारे छलफल गरी जोखिम बढेको क्षेत्रमा स्वास्थ्यकर्मी खटाउने र परिक्षणको दायरा बढाउने, सम्भावित जोखिम न्यूनिकरण गर्ने, स्वास्थ्य सेवा र सामाग्रीको तयारी गर्ने बारे सुझाव दिइएको ।
- समितिको कार्यक्षेत्रबमोजिम सरकारले प्रत्यायोजित व्यवस्थापनको अधिकार प्रयोग गरी बनाएका विभिन्न नियमावली, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड माथि अध्ययन तथा छलफल गरी कानून बमोजिम नबनेका कानूनलाई कानूनको अधिनमा रहि निर्माण गर्न निर्देशन दिइएको ।
- कर्णाली प्रदेश पर्यटन बोर्डको नाममा कुनै पनि कामकारबाही नगर्नु, नगराउनु, कुनै आर्थिक एवं अन्य दायित्व भए सो समेत प्रचलित कानूनबमोजिम मन्त्रालय/प्रदेश सरकार र प्रदेश संचित कोषमा फर्काउन प्रदेश सरकार उद्योग, पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालयका नाममा समितिको बैठकले निर्देशन दिइएको ।
- समितिले कर्णाली प्रदेश सरकार मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय र भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयलाई कार्यविधि निर्माण गर्दा समितिको निर्देशन बमोजिम गर्ने निर्देशन दिइएको ।
- अनुदान सम्बन्धी कार्यविधिहरूमा देखिने त्रुटिले अनुदान छनौट गर्दा लक्षित वर्गमा नपुग्ने र पहुँच हुनेहरूले मात्रै अनुदान पाउने स्थिति देखा पर्न जान्छ । हाल मन्त्रालयका कयौं अनुदानमा यस्तै प्रकारका प्रश्नहरू उठिरहेको बारे समितिको गम्भिर ध्यानाकर्षण भएको छ । आगामी दिनमा त्यस्ता अनुदान निष्पक्ष, पारदर्शी र लक्षित समुदाय/वर्ग केन्द्रित गर्ने र अनुदानका आयोजनाहरूको अनुगमन गर्न उपर्युक्त कानून निर्माण गरि सो को आधारमा संयन्त्रको व्यवस्था गर्नु, र अनुदानको उपलब्धी बारे मन्त्रालयले वार्षिक प्रतिवेदन बनाएर प्रदेश सरकार र प्रदेश सभामा पेश गर्नु पर्ने भनि निर्देशन दिइएको ।

८. समितिमा दफावार छलफल भै पारित भएका विधेयकहरुः

- कर्णाली प्रदेश स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूले पाउने सुविधाका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७५
- कर्णाली प्रदेशका मुख्य न्यायाधिवक्ताको काम,कर्तव्य र अधिकार तथा सेवाका शर्त सम्बन्धी कानून तर्जूमा गर्न बनेको विधेयक, २०७५
- गाउँ सभा र नगर सभाको कानून निर्माण प्रक्रियाका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७५
- गाउँ सभा र नगर सभा सञ्चालनको लागि व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७५
- जिल्ला सभा सञ्चालनको निम्ति व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७५
- कर्णाली प्रदेश सभा सचिवालय सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७५
- कर्णाली प्रदेश सार्वजनिक प्रशारण सम्बन्धमा कानुनी व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७५
- कर्णाली प्रदेशमा सुशासन प्रत्याभूति गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७५
- प्रदेश लोकसेवा आयोग ऐन २०७५ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक, २०७६